san wolonwulanan - nimòrò 76
zuwen kalo - san 1978
bp:24 - bamakò (mali)
telefòn : 22104 — ccp : 0155
dòròmè 4
kibarudilalaw kuntigi : amadu ganyi kantè

kibaru

a bè bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

barika bè jama de la
a tè mògò kelen na

jama bè yòrò min na, mògòhinè bè o yòrò de la. nin kuma in b'a jira de ko kelenna ko man di, janko ni jamana kunkan kow bè sen na.

fèn o fèn, n'o bè jamana bò nògò la, k'a tògò diya, k'a sigi diya, o ka kan ni jamanadenw bèe de ka faranyògònkan ye.

barika bè fòkabèn na, a bè jèkafò la. o kòrò ye ko jamala ko de ye laban ko ye. bawo, barika bè jama de la, a tè mògò kelen na.

daamu bè jamala ko bèe la. ni jama filila, fèn tè se ka fò jama ye, a ka ca o ma. nka, ni mògò kelen filila, o bè tò o tigi ye, fo k'a lagosi. jama tè neni, jama tè bugò, jama tè lagosi, jama tè lamaloya. foyi tè se ka kè jama la.

o de kòsòn, fèn o fèn, n'o bè mali kun kan, an ka kan k'o kè nyògòn fè, fo ka wasa.

o fènw na, mali ka sòrò b'olu la forobabaarakèdaw la, cikèdaw la, ani kènyèrèyew ka baara yòròw la. mali ka nyètaa b'olu la politigi ko sira kan, i n'a fò "udpm", ni o ye an ka pariti kura ye, o matarafali cogo nyuman. mali ka mankutun duman b'olu la, bèn, nyògòndèmè, ani an danbesinsi cogo nyuman siraw kan.

a kèra cogo o cogo, sòrò sira fè wo, nyètaa sira fè wo, hadamadenya sira fè wo, walima politigi ko sira fè wo, an bèe lajèlen ka kan ka fara nyògòn kan, walasa mali b'a sago sòrò.

politigi ko sira de ka gèlèn n'a tòw bèe ye. bawo, pariti de bè jamana kow boloda. o de kòsòn, "udpm" ka kan ka kè an bèe ka pariti ye. bèe ka kan ka don a la, bèe ka kan k'a sankòròta.

amadu ganyi kantè
kibarudilalaw kuntigi

nin kibaru kònòkow

nyè 2 ni nyè 3 :
kibaru kanubagaw kuma yòrò

nyè 4 ni nyè 5 :
yèlèma donna mali gòfèrènaman na

nyè 6 ni nyè 7 :
jònkolonin kèlè

nyè 8 :
layidu timèna segu
afiriki ka donba

kuma yòrò

nyininkali nyininkali nyininkali

an ye nyògòn sòsò nin kuma in na, an dun ma bèn o kan. n'b'a fè, aw k'an fara ka bò nyògòn na. bawo, bèe n'i hakili don.

filèkòla ani hakilintan, u taara ba san. filèkòla ye ba juru minè ka tèmèn nyè fè. hakilintan ye busan ta ka ba ju gèn filèkòla nò fè.

u taara se yòrò dò la, ba y'a kun bò juru la, ka boli. o bèe la, hakilintan bè juru jalan gèn. filèkòla y'a kòyèlèma, a ma ba ye a nò fè. a ye hakilintan nyininka ko :

- ba taara mini ?

hakilintan ko :

- ne ma ba taa yòrò dòn dè.

u kèlèla, fo k'a cèjuguya.

ne b'aw nyininka : o mògò fila la, jòn jalaki don ? yakuba damèlè dòkòlòbamanan

---

ngònjigi kònòntòn, o kelen o kelen, ngònmuso kònòntòn bè o fè. o ngònmuso kelen o kelen, den kònòntòn bè o fè. o bèe ye joli ye ?

silamakan jalo finyan

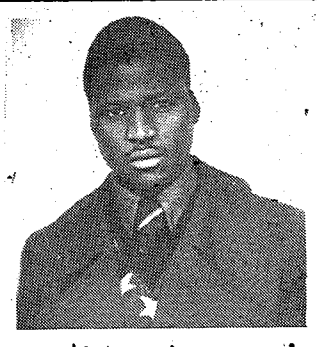

nin ye wali jara ja ye, min cira kibaru ma, ka bò pari, faransi faaba la. wali jara ye kibaru kanubaga nyuman dò ye mali kò kan. a ni maliden tòw bè baara min kan, k'a kè kibaru ko la, o ka nyi kosèbè.

an b'u bèe fo faso tògò la.

donsokè tun bè kòori sènè kosèbè. a tun bè sogo fana faga kosèbè. nka, a ka sogo tun tè san wari la. muso tun t'a fè. o tun bè sogo sara kelen da, ka kòori sara kelen da o kèrè fè. muso kòrôw bè taa kòori sara kelen ni sogo sara kelen ta, ka kòori parata, ka na a di donsokè ma sogo sara ye : kòori paratali ye sogo sara ye.

musokòròba dò tun bè, o tun tè sòn juruta ma. o ye gesekala kelen ta a yèrè fè, ka taa a di donsokè ma, ka sogo sara kelen ni kòori sara kelen ta, ko juru tè o la.

a kèrè fè mògòw ko : nkalon don, juru ma sara. donsokè ko : juru sarala. u ye nyògòn sòsò.

ne ko : juru sarala wa, juru ma sara ? cèma jara sòlida

---

an y'a mèn k'a fò ko hadamaden wuluw bè jamana fan dò fè : cè, o ye wulu ye. muso, o ye mògòninfin ye. jamana min don, a fòbagaw ma se k'a jamana kelen dòn.

n'a y'a sòrò, aw ka mènni sera a ma, aw ka anw ladònniya a la.

nuhun bari banga

kuma kòròma

fèn kelen bè dinyè na, an bè si ka a nyini ala fè, ka tile k'a nyini ala fè. wa, ni ala y'o di an ma, an bè nimisa o la. o ye fèn jumèn ye ?

madu jakina keyita karan

---

cè kelen ye fini taari kèmè shyèn san kelen kònò. cè kelen ye o kan, k'o gosi, k'o dun, ka ban pewu tile kelen kònò. lasina kulubali jònòbugu

---

cè dò, an'a muso, an'a biranmuso, an'a ka bamuso, o mògò naani bòra ko u bè taa dugu dò la. u taara se ba da la. o mògò naani donna kurun kònò. u taara se baji cèmancè la. baji y'a fò cè ma, a ka mògò kelen di ale ma, ale b'o dun, a mògò tò saba bè tigè.

cè ka kan ka jumèn di baji ma o mògò saba nin na ? saliya jalo kokuna

yèlèko

nin kèra jaralakacè dò ye. a bè yaala kojugu. a bè sungurun tigè kojugu. nka, a bè siran a muso nyè. a b'a fò a muso ye ko :

- n'bè taa n'terikè fè yen.

n'a taara, n'a bè na so, a bè na i jò so kò fè, k'a fò ko :

- aw ka si.

a b'a fò ko :

- sidibe, sangare, jara, kònè, jakite, aw bèe k'an si.

k'a sòrò, a kelen mankan ye nin bèe ye.

a muso y'a dòn ko a kelen mankan ye nin bèe ye. don dò la, a nana k'i jò ko :

- sidibe, sangare, jara, kònè, jakite...

a muso y'i kanto a ma :

- i tè na don, i k'i da ? wa, i ni jòn don ?

o kèlen, a ye jaralakacè ka sunguruntigè ban. lalama tarawele jafarana

kibaru kanubagaw

kibaru kanubagaw kibaru kuma yòrò

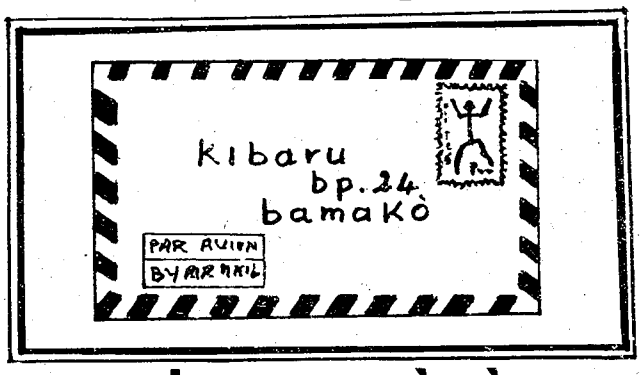

jeliw bènbakè

badenma cè fila tun bè taa dugu dò la. don dò, u kètò ka kungo kolon dò cèci, ji tun tè yen. ji minnògò ye dògònin minè. kòngò fana tun b'a la. a ko kòròkè ma :

- kòngò ni ji minnògò bè n'na, hali ne tè se ka taama tugun. taa i ka sira fè, i ka n'to, n'ka sa.

kòròkè m'a jaabi. o y'i yòrò janya a la. o taara i dogo tu dò kò fè. o yòrò la, a ye muru foosi ka bò a kun, k'a woro bu dò tigè. a tilala, ka tasuma tugu, ka sogo in jeni, ka taa o di a dògòkè ma.

dògòkè y'a dun, hali a ma miiri ka a kòròkè nyininka sogo bò yòrò la. a tilalen dumunikè la, a ye joli sèenè nò ye kòròkè senkala kan, ka o nyininka o sòrò cogo la. kòròkè ko n'u sera dugu fòlò min ma, a b'a nyèfò a ye o dugu la.

u selen o dugu ma, dògòkè ko kòròkè ma :

- hali sa, n'ladònniya i senkala ka joli sòrò cogo la.

kòròkè ko :

- joli in bòra ne woro de la, n'ye min tigè k'a di e ma, n'i y'a dun.

dògòkè kabara :

- i ye ne lahinè i sogo de la ? ni ne tun ma joli nò ye, abada e tun tè fèn fò n'ye. bi ta tèmènnen kò, a' ka n'wele : "jeli". n'bè kè i ka bila la, an kòw fana bè kè ten.

dògòkè kèra jeliw fa ye. u bè taa ni o tògò ye julaw ani bamananw yòrò, n'o tògò sababu bòra u bènbakè la.

seku tunkara kula

nin ye bubakari kulubali ye. balikukalan kuntigi de don, kangaba, manden kònò.

kuma min fòra kangaba, mè kalo tile fòlò seli sen fè, a y'o bayèlèma bamanankan na, k'o sèbèn, k'o kalan jama nyè na.

balikukalan

nyèmògòw ye kulusi tigè an ye. nka, a jala ka bò anw yèrè ma.

tènkoni yan, mògò min b'a kònò, n'o nisòngò bè sara, o ye mògò 310 ye. nka, o mògòw la, kalanbali min b'a la, o ye mògò 297 ye. o ye ko ye, ko min ka jugu dugu kònò ani jamana kònò. nka, miiriya min bè an kònò, o ye ka dò bò dibi in na, walasa dugu ka taa nyè.

an fè yan, anw tun tè sènè nyè dòn fòlò. nka, sisan an y'o nyè dòn.

o fòlò ye min ye, anw yèrè ye an ka foro suma an yèrè ma. an tun tè o cogo dòn kòròlen, balikukalan sababu de y'a to, an y'o dòn.

an y'an yèrè ta sannifeere nyinan, o bèe ye kalan nafa dò ye. o la, anw ye a nafa ye ka ban. nyinan, sannikè cogo nyèna, an ma gèlèya sòrò a la. an ye kòori kilo 52245 sòrò nyinan. nka, samiyè donta in na, an b'a nyini ala fè, a ka sanji lana konyuman, an bè tòni 70 kè san wèrè.

nka, nin baara yèrè min ye nin ye, o sòròla jòn ka cèsiri fè ? balikukalanda mògòw ka cèsiri don.

mamadu fònba tènkoni

yèlèma donna

mè kalo tile 4 san 1978, yèlèma donna mali gòfèrènaman na, n'o ye minisiri jèkulu ye.
mali gòfèrènaman kura filè nin ye :

kolonèli musa tarawele
yetenankolonèli amadu baba jara
yetenankolonèli yusufu tarawele
yetenankolonèli mamadu sanogo
yetenankolonèli misa kònè
yaya bagayògò
lamini keyita
amèdi mohamèdi agi hamani
aliyun bilòndèn bèyi
fanyanama kònè
abudulayi amadu si
banjugu gaku
alifa konare

cèrino jara
kumandan seku li

gòfèrènaman kuntigi, jamana lakanani n'a marali minisiri
nafolo konyè ni jago konyè minisiri
kalan siraw minisiri
sariyaso minisiri
kènèya sira ni hadamadenya sira sabatili minisiri
kibaruso ni nègèjuruso minisiri
jamana lajèlaw ni jamana yiriwali konyèw minisiri
foroba iziniw ni foroba jagokè yòròw kòlòsili minisiri
mali ni jamana tòw cè sira minisiri
baganmara ni cikè yiriwali minisiri
bolifèn konyèw ni jamana jòli minisiri
jamana baarali fèerètigè sira minisiri
denmisènw ni farikolonyènajè ni bololabaara ni danbe yiriwali minisiri
baarasira minisiri
peresidan dèmèbaga, ka nyèsin jamana marali ma

kolonèli musa tarawele

yetenankolonèli amadu baba jara

yetenankolonèli yusufu tarawele

yetenankolonèli mamadu sanogo

yetenankolonèli misa kònè

yaya bagayògò

mali gòfèrènaman na

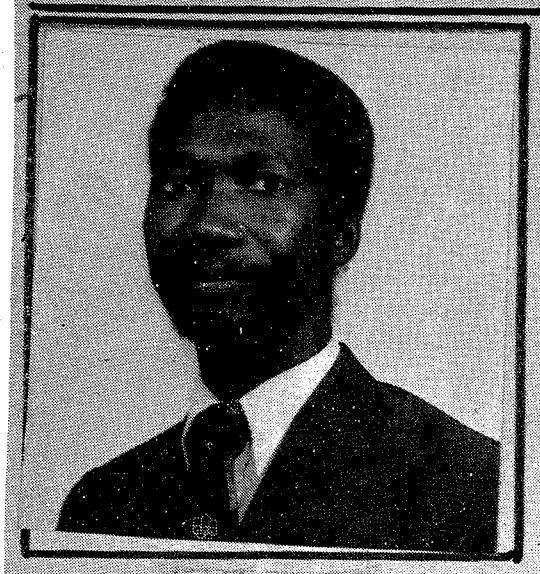

lamini keyita

amèdi mohamèdi agi hamani

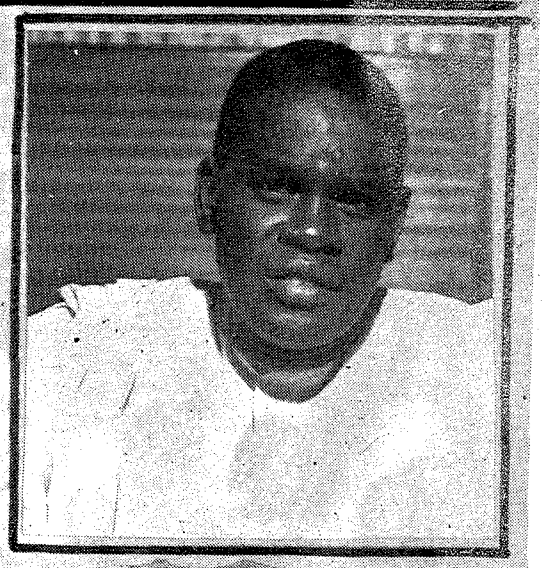

aliyun bilôndèn bèyi

fanyanama kònè

abudulayi amadu si

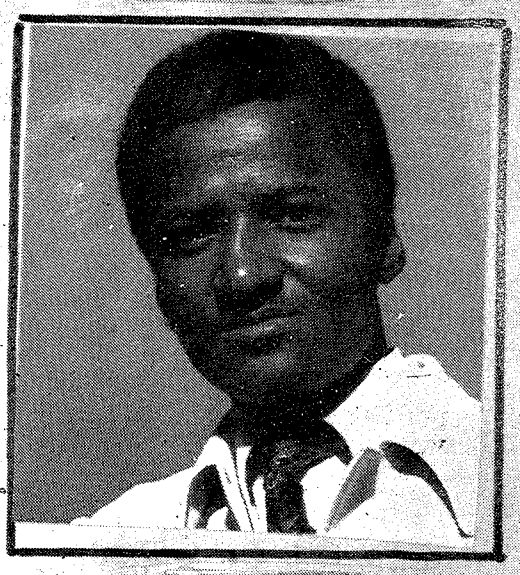

banjugu gaku

alifa konare

cèrino jara

kumandan seku li

jònkolonin kèlè

bònè bè ne bolo, min ka jugu.
a ko : silamakan,
a ko : cèw bè ne fè yan,
u bè dugu min na, n'o ye jònkolonin ye,
a ko : jònkolonin bè yen,
cèw bè yen. mariheri bè yen,
kòlònjugujiri bè yen,
cèkòròbabugònci bè yen,
nturaninfarinman bè yen,
nkilintinkòlòntò bè yen.
o ye wòyò ye dèrè,
o ye dondoliso ye,
o ye bunteniso ye,
o ye kabakoso ye, jònkolonin.
olu tè siran mògò nyè abada.
ne daa mònsòn, ne ni u bè nyògòn na.
n'ka marifakala baa dèbè ni tan,
n'bè u bila ka taa.
tilema o tilema,
n'bè u bila ka taa.
u bè u tinyè, i n'a fò, dikisè.
ò, a ma nyè.
n'ye n'ka moriw ni n'ka buguridalaw fara nyògòn kan.
ne ko u ka u nyini.
olu bèe jèra
ka kan kelen min fò n'ye,
n'o ye a dugu in ci saraka ye,
u ko dugu in ci saraka ye jakuma bilen ye
n'bè murufè dulòki don a kan na,
n'bè murufè fugula don a kun na,
n'bè murufè kulusi don a la,
n'bè kolonkisè saba siri a kan kòrò,
o jakuma bilen kòni.
u ka dugucèmancèkòlòn in,
ni u ka siriw b'a kònò
ni u ka aladeliw b'a kònò,
ka taa jakuma bilen bila kòlòn in kònò.
n'o kèra,
siriw bè tinyè,
u ka saraka bè tinyè,
n'bè jònkolonin minèn ta.
nka, san wolonwula in kònò,
n'y'a di n'ka tònjònw ma,
tònjònw tè se ka taa n'a ye.
u bè taa a bila bin na,
u bè na nkalonba tigè,
ko : an taara a bila a kònò.
n'bè n'ka kèlèbolo wuli ka taa bin u kan,
u bè n'ka kèlèbolo tinyè.
n'ye san wolonwula kè o la.

ò, silamakan y'i kanto.
a ko : daa monson,
n'bè fèn min nyini i nyè na,
o de ye o ye.
ni saraka in t'i bolo,
a nyini.
n'a yèrè b'i bolo,
taa saraka da a kan,
i k'a di yan.
n'bè taa n'a ye.
ni n'ma taa bi, n'bè taa sini.
jònkolonin minèn b'i sòrò yan.

ò, daa monson ni silamakan y'o kuma fò
tuma min na sa, ni u bènna,
silamakan wulila. a taara a jatigila la,
a y'a nyèfò a ka pulòri nyè na.
pulòri y'i kanto,
a ko : è, silamakan,
a ko : a bè daa kònò ko i bè siran.
è, a ko : ni daa yèrè tun ye kodònnabaga ye,
ò, kabini anw ma sòrò,
a ka disòngòkolon bè bò maasina
san o san,
ka na d'a ma segu yan.
an sen dara cèfini saba la,
n'ko an y'o bali daa la segu.
a ma disòngòkolon sòrò maasina belen o.
n'ko o ye e ni ne ye.
an cè fila de y'o bali.
n'o tè, mògò tè maasina,
min bè se
ka daa monson ka disòngòkolon bali maasina dè,
ni e silamakan ni ne pulòri tè.
ò, ni daa monson tun ye hakili sòrò,
a tun ka kan ka a dòn,
ka a fò, anw tè siran abada.
ò, silamakan y'i kanto,
a ko : pulòri,
n'b'a jira segu la nin sen in,
ko daga bonya o bonya,
datugulan b'a la.
u kènyèna min na,
san wolonwula in kònò,
a ko : sògòmada kelen,
n'bè taa jònkolonin minèn ta.
pulòri, e yèrè y'a dòn.
a ko : dikò, o ye tinyè ye.

(a tò bè bò kibaru nataw kònò)

kabinè sisòkò ka maana jònkolonin

ò, cèkòròbanin kobèefò ko,
a ko : ne tun bèna fèn min fò,
daa monson, o de ye o ye.
teriya in de ye tinyè ye,
a' y'a k'a' teri ye.
ò, kobèefò y'i kanto, a ko :
daa monson, e nyinèna wa ?
moriw tun ye fèn min fò i ye jònkolonin ko la,
e nyinèna o ko la ?
e tilema wolonwula ye nin ye,
i b'i ka jakuma bilen dila,
i bè murufè dulòki don a la,
i bè murufè fugula don a la,
i bè murufè kulusi don a la,
k'a ta, k'a di i ka tònjònw ma,
ko u ka taa a bila jònkolonin.
u bè taa a bila bin na, ka na,
ko dikisè bè jònkolonin,
ko jònkolonin ye kabakoso ye,
ko dondoli bè jònkolonin,
ko jònkolonin minèn tè se ka ta abada.
tònjònw bè na nkalonbaw tigè i ye,
u siran kojugu.
ò,kobèefò ko : ne ye nin cè in kòni dòn.
n'i y'o kè i teri ye,
i n'o ka bèn,
o bè jònkolonin minèn di i ma segu yan,
k'a sòrò, i ma taa yòrò la dè.
aa, jeliw ko : o ye tinyè ye dèrè, jitigi.
kobèedòn, anw tun t'a dòn, i ye nin dòn.
jaa, i bè ko dòn.
ò, tònjònw ko : yali jònni bè taa a wele,
teriya in jè ka siri a ni faama daa monson cè ?

è, kobèefò y'i kanto : è, jitigi,
a sira i ka nyèba min fè yen,
n'o ye i ka baramuso ye,
a ni o delilen tè sa wa ?
i tè o bila ka taa a wele ?
a tè sòn ka ko jugu kè o la dè, daa.
u ko : o ye tinyè ye.

ò, daa monson y'a ka nyèba wele
a ko : nyèba, taa,
i ka taa i ka dunankè wele ka na,
ko ne b'a fè an ka kè nyògòn ye,
ko kèlè t'an cè,
ko a ma baasi kè.
ò, nyèba de wulila.
a taara tèn jara fè yen.
a ye a ka dunankè sigilen sòrò.
a ko : arido,
a ko : jitigi k'i ka na.
silamakan ko :
taa a fò a ye ko n'b'i kò, n'bè na.
jaa, n'i ye silamakan wele don min na,
n'o dugujè tè,
a tè na i ka wele lajè,
a yadalen bè cogo min na,
n'a jamannen bè.
ò, ciden nalen na,
ciden sira,
fo sògòmada,
silamakan ma sòn ka na.

dugu jèra tuma min na,
a nana.
a ko : daa,
a ko : i ye n'wele.
wele kun ye jumèn ye ?
è, a ko : e ye ne teri ye,
kèlè t'an cè.

ò, n'y'i wele de ka na,
n'b'a fè an ka bèn,
n'b'a fè an ka kè teri ye,
n'b'a fè an ka kè nyin ye.
o ye i wele kun ye n'fè.
i sigi, an ka masala.
silamakan arido y'i sigi.
a y'i kanto,
a ko : daa monson,
a ko : ne ka teriya,
ni mògò min b'a fè
i ni ne ka kè teri ye,
ne ka teriya ye bònè ye.
n'tè ala deli hèrè la,
ni mugu ni nègè tè.
o ye ne ka teriya ye dè.
kabini ala ye n'da don min na,
n'ma siran,
n'ma n'kò filè.
n'tè siran abada.
ni bònè bè yòrò min na,
ne ka teriya b'o yòrò la.
ni bònè tè yòrò min na,
ne ka teriya tè yen.
n'bè ala deli bònè de la don o don, daa.

jitigi nana i kanto,
a ko : silamakan,
a ko : bònè bè ne bolo, min ka bon.

layidu timèna segu

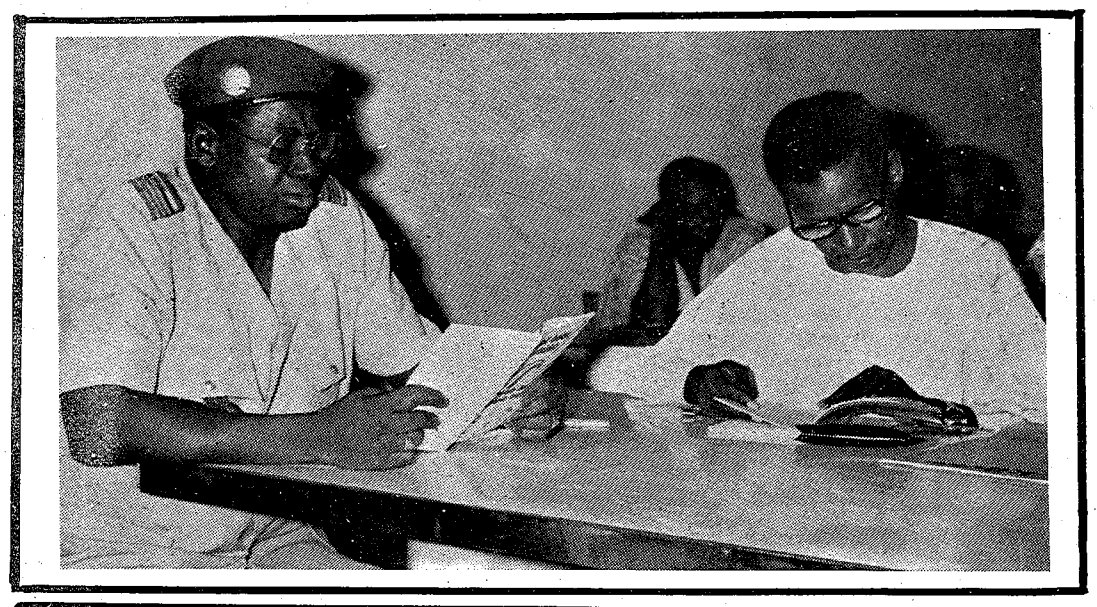

nyinan awirili kalo la, balikukalan sanyèlèma nyènajè ni kibaru ta kèra nyògòn fè. o hukumu kònò, lajèrèba dò kèra segu gòfèrènèrèso kònò.

masire kamara, n'o ye balikukalan nyèmògò ye segu kafo la, o ye kunnafoni di segu tubabubaarada kuntigiw ma. a ka kuma kònò, a ko ale bè yòrò min na bi, a sirannen don. lètèrèw bè bò cikèbugufyèw la, ka ci kubedaw kuntigiw ma. a bè ci cikèkuntigiw ma, a bè ci mògò caman wèrèw ma. nka, o mògò ka dògò mògò kalannenw na, minw bè se k'a lètèrèw kalan. lètèrè ninw dun sèbènnen tè fèn wèrè la, n'an yèrè bara kan tè : bamanankan.

a ko o y'ale siran, o y'ale maloya. bawo, jidòn, sodòn, yèrèdòn nyògòn tè.

a ko kuma lasurunya na : "an k'a lajè nyògòn fè, ka kibaru kalan." kibaru nimòrò dama dòw tun b'a bolo, a y'o tilatila segu tubabubaarada kuntigiw ni nyògòn cè. a kalanni gèlèyara dòw ma, dòw yèrè dèsèra k'a kalan.

o yòrò la, bèe miiri janyana. nin ye kènèkan ko ye. bawo, n'i ye bereke don wo la, a bè se k'i nègèn. nka, n'i y'i tègè don wo la, a tè se k'i nègèn dè.

o tuma, mun ka kan ka kè? o yòrò la, bèe hakili jiginna balikukalan degeli la, bèn kèra a la, ka kulukuluw sigi sen kan, minw bèna balikukalan dege tile tan tan kònò.

kulu fòlò y'a daminè mè kalo tilè 2, fo a tile 11. kalan tun bè kè su o su, lèrè kelen kònò. kalandenw tun ye mògò 16 ye. karamògòya tun bè segu balikukalanso baarakèlaw ani bamakò balikukalansoba ciden kelen bolo, min ye kibarudilalaw kuntigi dankan ye.

kalandenw tun ye mògò 16 ye. a mògòw filè nin ye :

- gòfèrènèrè
- gòfèrènèrèso baarada kuntigi
- gòfèrènèrè laadilibaga mògò 2
- gòfèrènèrèso wari nyènabò yòrò kuntigi
- segu kubedaba kuntigi
- segu kubedaba kuntigi ka kankòròsigi mògò 2
- garadiw ka kuntigi
- segu komisèrè
- ji ni kungo kuntigi
- domèni kuntigi
- wuturunèrèw ka kuntigi
- zandaramaw ka kuntigi
- kiritigèso nyèmògò fila

kalan in sen fè, bèe sera bamanankan sèbènni n'a kalanni na. bèe sera jateminèkè cogo la bamanankan na.

kalan kuncè don, segu gòfèrènèrè y'a jira ko nin ye ko daminè de ye. kulu fòlò in kò fè, kulu filanan bèna kalan daminè zuwèn kalo tile 10. o b'a sòrò, baara nògòyara balikukalanso baarakèlaw bolo. a tè kò tigè belen, kulu bèe bè tile 10 kalan kè.

an miiri la k'a fò, nin layidu tò na timè segu kònò. balikukalansoba ni kibaru tògò la, an ka foli kèrènkèrènnen bè ka taa segu baarakèla bèe ma.

mamadu yusufu sise

afiriki ka donba

an b'aw hakili jigin ko, san o san, mè kalo tile 25, o ye afiriki donba ye. o sababu bòra tònsigiba de la, min kèra adisabeba, etiyopi jamana la, san 1963, o mè kalo tile 25, tònsigiba min sen fè, afiriki jamana nyèmògòw ye "oua" sigi sen kan.

kabini "oua" sigira sen kan, an ka jamana nyèmògòw bè u ka kow bèe nyènabò u yèrè kòrò, n'a ma kè ni jamana yeleke sen donni ye a kow la. bènw kèra, teriyaw sinsina, kèlèw banna, sòròw farala nyògòn kan, hadamadenya donna nyògòn na, "oua" hukumu kònò.

o de kòsòn, san o san, afiriki donba in bè seli afiriki jamana hòrònyalenw bèe kònò, k'a d'a kan, "oua" de ye afiriki bèe ka tònba ye, kelenya, teriya, bèn, nafa, badenya, hèrè, ani faranyògònkan siraw kan.

amadu ganyi kantè
kibarudilalaw kuntigi